

KENYA
ÜLKE RAPORU
Otomotiv Sektörü Açısından

Uludağ İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği
ARGE ŞUBESİ

Ocak, 2019

İÇİNDEKİLER

1- GENEL BİLGİLER

1.1. Coğrafi Konum.....	2
1.2. Siyasi ve İdari Yapı.....	2
1.3 Nüfus ve İşgücü Yapısı.....	2

2- GENEL EKONOMİK DURUM.....3

2.1. Ekonomik Yapı.....	3
2.2. Ekonomi Politikaları.....	4
2.3. Ekonomik Performans.....	5

3-DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR.....5

3.1 Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü.....	5
3.2 Ülkede İş Kurma Mevzuatı.....	6

4-DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE VERGİLER.....8

4.1 İthalat Rejimi.....	8
4.2. Tarifeler ve Diğer Vergiler.....	9
4.3. Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar.....	10

5- DIŞ TİCARET.....10

3.1. Genel Durum.....	10
3.2. Ülkenin Dış Ticareti.....	10

6-PAZAR İLE İLGİLİ BİLGİLER.....15

7- TÜRKİYE İLE TİCARET.....15

8-İŞADAMLARININ PAZARDA DİKKAT ETMESİ GEREKEN HUSUSLAR.....19

9-KENYA OTOMOTİV SEKTÖRÜ.....21

10-KAYNAKLAR.....27

1. GENEL BİLGİLER

1.1 Coğrafi Konum

Kenya; kuzeyde Etiyopya, kuzeybatıda Sudan, batıda Uganda, güneyde Tanzanya ve kuzeydoğuda Somali ile komşudur. Komşu ülkeler ile sınır uzunlukları; Etiyopya 861 km, Somali 682 km, Sudan 232 km, Tanzanya 769 km ve Uganda 933 km şeklindedir. Doğusundan Hint Okyanusu ile denize çıkışı vardır.

İklim, rakıma bağlı olarak değişiklik göstermekle birlikte, kıyı kesimleri sıcak ve rutubetli, 20°C-32°C arasında iken, deniz seviyesinden yükselen bölgelerde sıcaklık düşmektedir. Kuzey kesimi kurak olan ülkenin diğer bölgeleri ortalamanın üzerinde yağış alır.

1.2 Siyasi ve İdari Yapı

Bağımsızlığını 12 Aralık 1963 yılında İngilizlerden alan Kenya, cumhuriyet ile yönetilmektedir. Parlamentoda seçimle gelen 188 milletvekilinin yanı sıra 12 adet Cumhurbaşkanı tarafından atanan kontenjan milletvekilliği bulunmaktadır.

27 Aralık 2002 seçimlerinde 24 yıldır ülkeyi yöneten Daniel Arap MOI dönemi Mwai KIBAKI'nın seçilmesi ile son bulmuştur. Aralık 2007'de yapılan seçimler sonrası ise Kenya Mwai KIBAKI yeniden Devlet Başkanı olarak seçilmiş olmakla birlikte başlıca rakibi Raila Odinga ile koalisyon hükümeti kurmuş ve Odinga da Başbakan olarak yönetimde yer almıştır.

Ülkede son seçimler Mart 2013'de gerçekleşmiştir. Seçimlerin ardından 2010 yılında gerçekleştirilen referandum ile kabul edilen yeni anayasanın tedrici olarak hayata geçirilmesi ve böylelikle ülkede daha istikrarlı bir siyasi hayatın hüküm sürmesi beklenmektedir.

Bölgede siyasi açıdan istikrarlı bir Kenya hükümetinin bulunmasının bölgenin yerel iş dünyası, ulaşım ağı ve dünya ticareti ile bütünleşmesinde başlıca rol oynayacağı kanaati hakimdir. Kenya'nın askeri konuda ABD ile yakınlığının yanı sıra yine uluslararası platformda bölgede önemli konumda olan Çin, Hindistan ve Güney Afrika Cumhuriyeti ile ilişkilerini de iyi seviyede tutma gayretinde olacağı beklenmektedir. Kenya'nın komşusu Somali'de yaşanan gerginlikler ise Kenya için güvenlik riskleri oluşturmaya devam etmektedir.

1.3 Nüfus ve İşgücü Yapısı

Yakın geçmişe kadar Kenya nüfusu dünyada en fazla artan ülkelerden birisi olmakla birlikte artış oranı; 2007-2011 yılları arasında %2,6'a düşmüştür. 2012-2016 yılları arasında ise nüfus artış oranının %2,7 olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Aile planlaması kampanyaları başarılı olmakla birlikte 1999 yılında ulusal felaket olarak ilan edilen HIV/AIDS de önemli etki yapmıştır. Kenya Sahra Altı Afrika'da hastalıkla savaşta en başarılı ülkelerden biri olmuştur. EIU verilerine göre Kenya'nın nüfusu, 2011 yılında 41,6 milyon kişi olarak gerçekleşmiştir. Bu rakamın 2016 yılında 47,6 milyon kişiye çıkacağı tahmin edilmektedir.

Kenya'nın nüfusu büyük ölçüde merkezde ve tarım bakımından daha verimli alanları kapsayan batı bölgelerde yoğunlaşmıştır. Bir liman kenti olan Mombasa, Doğu Afrika'nın en önemli liman-şehirlerinden birisidir.

Kenya’da çok çeşitli kabileler mevcut olup, bunların en önemlileri şunlardır: Kikuyu (%17,2), Luhya (%13,8), Luo (10,5), Kalenjin (%12,9) ve Kamba (%10,1).

Yaş Grubuna Göre Nüfus Dağılımı (%) Kaynak: The Economist Intelligence Unit Kenya Country Report 2013

2006 2011 2016

0-14 yaş 42,6 42,4 42,1

15-64 yaş 54,7 54,9 55,1

65 yaş ve üzeri 2,7 2,7 2,8

Kenya’da gelir dağılımında büyük farklılıklar görülmektedir. Nüfusun %20’sini oluşturan en zengin kesim ulusal gelirden %49,1 oranında pay alırken, yine nüfusun %20’sini oluşturan en fakir kesim ise ulusal gelirden ancak %6 oranında pay almaktadır.

Toplam nüfusun %80’i Hıristiyanlardan oluşmakta olup, %10’u Müslüman olarak ülkede yaşamını sürdürmektedir. Nüfusun %10’u ise çeşitli yerel inanışlara sahiptir.

Kenya’da çalışabilir yaştaki işgücü 2011 yılında 22,8 milyon kişidir. Ancak mevcut işgücü 18,4 milyon kişidir. İstihdamın yaklaşık %75’i tarım sektöründe ve %25’i de sanayi ve hizmetler sektöründe yer almaktadır. Ülkede kişi başına milli gelir oldukça düşüktür ve gelir dağılımında büyük farklılıklar bulunmaktadır. Ülke nüfusunun yarısı yoksulluk sınırının altında yaşamını sürdürmektedir.

2. GENEL EKONOMİK DURUM

2.1 Ekonomik Yapı

Kenya Doğu Afrika’daki en büyük ekonomidir. Kenya bölge içi rekabet ile karşı karşıyadır, bu rekabet son yıllarda önemli ölçüde ekonomik büyüme gösteren Uganda ile piyasa ekonomisi yolunda ekonomik reformlara imza atan Tanzanya’dan kaynaklanmaktadır. Doğu Afrika Topluluğu (EAC) üyesi bu üç ülke 1 Ocak 2005 tarihli gümrük birliği sonucunda birbirlerine her geçen gün daha da bağımlı hale gelmektedir.

Tarım sektörü GSYİH’nın yaklaşık % 25’ini oluşturmaktadır. Tarım doğrudan ve dolaylı olarak istihdamı sağlamaktadır. Kenya’nın verimli tarım alanları ülkenin orta ve batı kısmında yer almaktadır. Hayvancılık ise ülkenin yarı kurak kuzey ve doğu bölgelerinde yoğunlaşmıştır.

Ülkede GSYİH içinde sanayinin payı % 15 ve hizmetlerin payı ise % 65 civarında gerçekleşmektedir. Ülkenin ekonomik yapısında hizmetlerin payının diğer bölge ülkelere kıyasla yüksek olmasında, diğer Afrika ülkelerinin tersine doğal zenginlikleri arasında madenlerden ziyade verimli toprakların bulunması ve turizm sektörünün canlı olması önemli rol oynamaktadır. Hizmetler sektöründe iletişim, bankacılık ve turizm sektörleri ön plana çıkmaktadır. Ticaret ve taşımacılık da yine hizmetler sektörüne katkı sağlayan önemli alt sektörlerdir.

Sanayileşme ülkenin önemli hedeflerinden birisi olmakla birlikte, bağımsızlığın kazanılmasından bu güne dek bu alanda önemli bir ilerleme sağlanamamıştır. Enerji ve su sektörlerinin GSYİH’daki payı %4, madencilik sektörünün GSYİH’daki payı ise %0,5 oranındadır. Sanayi sektörü üç büyük kent olan Nairobi, Mombasa ve Kisumu’da

yoğunlaşmıştır. İmalat sanayinde değirmencilik, bira üretimi, süt ve şeker rafinasyonu gibi gıda işleme sanayi ön plandadır. Kenya Mombasa’da rafineri yoluyla petrol ürünleri üretmekte olup, önemli bir çimento üretim kapasitesine de sahiptir.

2.2.Ekonomi Politikaları

Sürekli olmayan reformlar ve borç veren ülkelerle kesintili ilişkiler, 1990’lar ve sonrasında ekonomik performansın potansiyelin altında kalmasına neden olmuştur. Yatırım eksikliği ve hızlı çıkar sağlama ve düzensizlik eğilimi fiziksel altyapıyı zayıflatmıştır. İstihdamı yüksek kamu kesimi de hazineyi tüketmiştir. Yoksulluk artmış, kişi başına gelir düşmüş ve HIV/AIDS bir sağlık problemi olarak ortaya çıkmıştır. Nüfusun %56’lık kısmı günde 1 \$’ın altında gelir ile yaşamaktadır.

Hükümet yoksulluğu önleme ve kalkınmayı sağlamak amacıyla köklü reformlara önem vermektedir. IMF ise hükümetin bu amaca yönelik programlarını desteklemek için mali destek sağlamıştır. Söz konusu destek hükümetin inandırıcılığı ve yatırım güvenini olumlu yönde etkilemiştir. Aynı zamanda Dünya Bankası ve AB’den yeni fon girişine imkan sağlamıştır.

Borçların yeniden yapılandırılması konusunda Paris Kulübü ile görüşmelere yol açmıştır. Ancak IMF anlaşması özelleştirme, çıkar sağlama ve rüşvetle mücadele, yapısal reformlar ve hükümetin karşılamaya çalıştığı performans kriterleri gibi çok sayıda koşulu içermektedir. Borç veren ülkelerin tereddütlerine rağmen, özellikle Dünya Bankası tarafından projelere mali katkı sağlanmasında ilerleme bulunmaktadır.

Yolsuzluğu önleme konusunda hükümetçe bazı yasal düzenlemeler yapılmasına rağmen, sorun devam etmektedir. Fakat gelişmelere bağlı olarak International Transparency (IT) uluslararası yolsuzluklar endeksinde “vahim ve geniş çaplı” ülke kategorisinden çıkararak, “yüksek yolsuzlukların olduğu ülke kategorisinde sınıflandırılmaktadır.

Mali konsolidasyon reform programının temel ögesidir. Vergi tabanının genişletilmesi ve gelir idaresinin vergi toplama kapasitesinin artırılması ile faiz ödemeleri ve ücretler kalemindeki harcamaların azaltılması yoluyla gelirlerin artırılması amaçlanmaktadır. Harcamalar sosyal hizmetlere yönlendirilmektedir.

Özel sektörün işleyişini engelleyen düzenlemelerin gözden geçirilmesi öngörülmüştür. Rekabet yasaları da gözden geçirilecektir. Özel sektör tarafından KDV iadelerindeki gecikme, yetersiz altyapı ve yüksek enerji maliyeti rekabet önünde engel olarak tanımlanmaktadır.

Memur ücretleri harcama kalemi içinde önemli bir yer tutmaktadır. GSYİH’nın yaklaşık %8’ini oluşturmaktadır. Bu harcama kaleminde indirim planlanmaktadır. Reform programında özelleştirme gelirlerinde artış öngörülmektedir. Kenya Havayollarının özelleştirmesini müteakiben süreç yavaşlamış bulunmaktadır.

Para politikaları konusunda kontrol yetkisi ağırlıklı olarak Merkez Bankası’ndadır. Merkez Bankasının amacı kur istikrarını ve düşük enflasyonu sağlamaktır.

2.3.Ekonomik Performans

GSYİH'nin 2017 yılında yılında bir önceki yıla göre % 5,9 oranında artış göstererek 75,1 Milyar Dolar seviyesine yükselmesi beklenmekle beraber, en önemli ticaret ortağı olan AB ülkelerinde yaşanan ekonomik sıkıntılar ülke ekonomisi için risk faktörü olarak görülmektedir.

Enflasyonun, 2016 yılında yılında yaşanan %5,6 oranından 2017 yıl sonunda % 6 düzeyine yükselmesi beklenmektedir. Zaman zaman istikrarsızlaşan küresel emtia fiyatlarına rağmen, ülkedeki altyapı yatırımlarının sağladığı verimlilik artışı ve hükümetin düzenleyici reformlarının da etkisiyle önümüzdeki yıllarda da enflasyon oranının makul seviyelerde gerçekleşeceği öngörülmektedir.

Devam eden IMF desteği ve sağlıklı döviz rezervleri Kenya Şilini'nin Amerikan Doları karşısında yüksek oranda düşmesini engellemektedir. Bununla beraber, uygulanmakta olan gevşek para politikası ve ABD seçimleri sonrası dünya döviz piyasalarında yaşanan belirsizlikler nedeniyle Kenya Şilini'nin Amerikan Doları karşısında değer kaybedeceği tahmin edilmektedir.

Çay ve kesme çiçek ihracatından elde edilen gelirin düzenli olarak artacağı ve turizm gelirlerinin geçmiş yılların üzerinde bir artış göstereceği düşünülmektedir. Bununla beraber, Kenya'nın dış borca ve yabancı yatırıma bağımlılığı önümüzdeki yıllarda da devam edecektir. Bu kapsamda, cari açığın 2014-2020 yılları arasında yumuşak bir patika izleyeceği tahmin edilmekle birlikte, mevcut açık sebebiyle ülkenin gerek dış yardımlar, gerekse yabancı yatırımlar yoluyla dış kaynaklara olan bağımlılığının süreceği görülmektedir.

Dışa açık ve dünya standartlarında küçük olan Kenya ekonomisinde turizm, tarım ürünleri ihracatı ve yurtdışında çalışan işçi gelirleri önemli bir yer tuttuğundan, ülke ekonomisi dış şoklara açık bir yapı sergilemektedir. Kenya'daki tüketici pazarının büyümesi, Asya'dan artan talep ve bölgesel entegrasyonun ülke ekonomisini olumlu yönde etkilemesi beklenmekte olup, yabancı kaynakların ülke ekonomisine girişinde uluslararası gelişmeler ve yerel politikaların önemini koruyacağı düşünülmektedir. Uzun vadede tek bir Afrika Ortak Pazarının kurulmasının ise ülke ekonomisine olumlu katkı sağlayacağına inanılmaktadır.

3. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR

3.1 Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü

Yabancı Yatırımı Koruma Yasasına göre yabancı yatırımcı kar transferi yapmakta serbesttir. Döviz işlemleri ticari bankalar ve döviz bürolarında yapılabilmektedir. Yerel ve yabancı yatırımcılar döviz alıp satmakta serbesttir. Kenya 1993 yılından beri dalgalı döviz kuru uygulamaktadır.

Kurumlar vergisi %30'dur. Yerleşik olmayan firmaların şubeleri için ise %37.5 oranında uygulanmaktadır. Vergilendirilebilir gelir Kenya'da sağlanan gelir olarak tanımlanmaktadır. Kenya'da üretilen mallar ve ithal mallar KDV'ye tabidir. Standart oran %16'dır. Yabancılar için çalışma müssadesi alınması gerekmektedir. Hükümetin ihracatı teşvik programlarında yerli ve yabancı mal ayırımı yapılmamaktadır. Kenya'da iflas yasası bulunmamaktadır.

Yeni yatırım yasasında yatırımcıların işlemlerinin tek bir yerde yapılacağı "one-stop office" uygulamasına yer verilmektedir. Bu uygulama Yatırımları Teşvik Merkezince (Investment

Promotion Center -IPC) gerçekleştirilecektir. Devlet tekelinin olduğu haberleşme, enerji ve liman hizmetleri, enerji üretimi ile medya yabancı sermayeye kısıtlamalar uygulanan alanlardır. Genel ve hayat sigortası şirketleri için asgari sermaye 1,3-2 milyon \$ 'dır.

Kenya, üye ülkelerdeki ticari olmayan riski garanti eden Dünya Bankası'na bağlı Çoktarafli Yatırım Garanti Ajansı üyesidir. Ticari anlaşmazlıklar konusunda ülke Dünya Bankası himayesindeki konvansiyonu (Convention on the Settlement of Investment Disputes Between states and Nationals of Other States - ICSID) imzalamıştır.

İmalat ve otel sektöründe bina ve sermaye olan makinaların maliyeti vergiden düşülebilmektedir. Yeni yatırımlar ve yatırımların genişletilmesi amacıyla kullanılan sermaye mallarına KDV muafiyeti uygulanabilmektedir. İhracata yönelik girdiler ithal vergisinden muafittir.

İhracata Yönelik Üretim Bölgelerinde işletmelere teşvikler sağlanmıştır. Bu teşvikler 10 yıllık vergi muafiyeti, akabinde 10 yıl tek vergi oranı üzerinden (%25) vergiye tabi olmak, ilk on yılda yerleşik olmayanlara ödenecek kar paylarından ve diğer ödemelerde vergi muafiyeti, makina ve hammaddeler için gümrük vergisi muafiyeti, yönetim ve teknik düzenlemelerde herhangi bir kısıtlama getirmeme, damga vergisi ve KDV muafiyeti, aramalı girdilerinde sınırlamaya gitmeme, belli başlı sanayi düzenlemelerinden ve lisans uygulamasından muafiyettir.

3.2. Ülkede İş Kurma Mevzuatı

Kenya, jeo-stratejik konumu itibariyle çok önemli bir ülke olup, bu konumu nedeniyle yatırımcılar için doğal bir cazibe merkezidir. Bu bağlamda, Doğu Afrika Bölgesine açılan kapı olup, bu bölgenin finans, iletişim ve ulaşım merkezidir. Birçok uluslararası şirket kendilerine bölgesel merkez olarak Kenya'yı seçmişlerdir. Kenya'da çok sayıda yabancı yatırımcıdan oluşan sağlam bir özel sektör mevcuttur.

Bu itibarla, Kenya'ya yatırım yapan işadamları, 2000 yılında Kenya, Tanzanya ve Uganda tarafından kurulan ve 110 milyon tüketiciye sahip Doğu Afrika Birliği Pazarına ve 400 milyon tüketiciye sahip Doğu ve Güney Afrika Ortak Pazarına (COMESA) giriş imkanına sahip olmaktadır.

Kenya, bağımsızlığını kazandığı zamandan (1963) beri, serbest pazar prensiplerine sadık kalmış, çevre ülkelerde yaşanan siyasi, sosyal ve ekonomik krizlere rağmen bölgesinde bir istikrar unsuru olmuştur. 1990'lardan beri yatırım ortamının iyileştirilmesi, üretimin ve ihracatın artırılması amacıyla aşağıda belirtilen önlemler alınmıştır.

- Döviz ve fiyat kontrollerinin kaldırılması,
- Kenya Şilini'nin konvertibl olması,
- Ulusal güvenlik, sağlık ve çevrenin korunmasıyla doğrudan alakalı ürünler dışında ithal lisansı uygulaması sona erdirilmemiş olması,
- Sermaye piyasaları yabancı iştirakçilere açılması,
- Yatırım ve Sermaye teşvikleri getirilmesi,
- Gümrük ve Katma Değer Vergisi İadesi sisteminin getirilmesi,

- İhracat İşleme Bölgeleri (İhracata Yönelik Üretim Bölgeleri) kurulması,
- Çeşitli ülkeler ile Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi, Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmalarının yapılması.

Kenya, Dünya Ticaret Örgütü'ne (DTÖ) kurulduğundan beri (Ocak 1995) üyedir. Diğer taraftan, Avrupa Birliği, ABD pazarlarına tercihli giriş imkanına sahiptir. Bu meyanda, AB'nin Afrika, Karayip ve Pasifik Ülkeleriyle imzaladığı Ortaklık Anlaşmalarına Kenya'da dahil olup; tüm sınai ürünler ile sığır eti, süt ve sütlü ürünler, tahıllar, taze ve işlenmiş meyve sebze gibi tarımsal ürünler, Kenya'dan AB pazarına girişte gümrük vergisi indirimi ve kota muafiyeti gibi tercihli ticaret imkanlarından faydalanmaktadır.

Diğer taraftan, Kenya, AGOA (Africa Growth and Opportunity Act) kapsamında tekstil, dokuma, geleneksel el sanatları ürünlerini ABD pazarına gümrük vergisiz olarak ihraç edebilmektedir.

Bunların dışında, Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi (GTS) kapsamında, Kenya'nın çok sayıda sanayi ürünü ABD, Japonya, Kanada, Yeni Zelanda, Avustralya, İsviçre, İsveç, Norveç, Finlandiya, Avusturya gibi gelişmiş ülke pazarlarına tercihli olarak giriş yapabilmekte ve 3000'den fazla ürüne miktar sınırlanması uygulanmamaktadır.

2005 Ocak ayında yürürlüğe giren Yatırımların Korunmasına İlişkin Kanun'a göre; Kenya Hükümeti, yatırımların kolaylaştırılması ve teşviki amacıyla, iş kurmak için gerekli izinlerin alınmasında yatırımcılara her türlü kolaylığı sağlayacak olup, bu itibarla, iş kurmak için çeşitli mercilerden alınması gereken izin sayının azaltılması ve sürecin basitleştirilmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir.

Yatırım ve ticaretin gelişmesinin önündeki engeller kaldırılarak ekonomi liberalleştirilmiş, döviz kontrolleri, ithalat ihracat izinleri ve para transferine uygulanan kısıtlamalara son verilmiştir. Hükümetin öncelikleri yatırımların ve ticaretin canlandırılması, yolsuzlukla mücadele, altyapı yatırımı, eğitim ve sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi şeklindedir.

Kenya, yerleşmek ve yatırım yapmak için başta muhteşem havası ve doğası olmak üzere birçok avantaj sunmaktadır. Dünyanın 8. harikası olarak nitelendirilen Maasai Mara ve Tsavo Ulusal parkları ile başta Mombasa olmak üzere Doğu sahilleri gelişmiş otel ve konaklama imkanlarıyla her yıl binlerce ziyaretçiyi ağırlamaktadır.

Kenya'da ikamet edecek yabancılar, modern alışveriş merkezlerinden, lokantalardan, kaliteli hastanelerden ve dış tedavi merkezlerinden yararlanabilirler. Özellikle, başkent Nairobi'de, yeni ve nitelikli konut imkanı bulunmakta olup, evler kaliteli ve güvenilirdir.

Yatırımların Korunmasına İlişkin Kanun'a göre; yabancı yatırımcılar ülke dışına kar transferi yapmakta serbesttirler. 1993 yılından beri dalgalı döviz kuru sistemi uygulanmakta olup, döviz işlemleri ticari bankalar ve döviz büroları aracılığı ile serbestçe yapılabilmektedir.

1994'de Kenya hükümeti, Kambiyo Kontrol Yasasındaki sınırlamaları kaldırarak, döviz ve kambiyo kontrollerini gevşetmiştir. Bu itibarla, ihracatçıların elde ettikleri döviz gelirlerini Kenya'daki ticari bankalarda tutmalarına, bankaların da kendi nam ve hesaplarına döviz alıp satmalarına müsaade edilmiştir. Yapılan liberalleştirme çalışmaları neticesinde; Kenya vatandaşları, döviz hesabı açabilme, hükümet garantisi aranmaksızın uluslararası piyasalardan kredi kullanma imkanlarına kavuşmuşlar, diğer taraftan, Kenya'daki yabancı yatırımcılar da

yerel kredilerden faydalanabilme imkanına sahip olmuşlar, yatırım gelirlerinin ülke dışına transferi üzerindeki sınırlandırmalar kaldırılmıştır.

Kenya’da üretilen ve ülkeye ithal edilen mallar Katma Değer Vergisine (KDV) tabi olup, ortalama KDV oranı % 16’dır. Hükümetin ihracatı teşvik düzenlemelerinde yerli ve yabancı mal ayrımı yapılmamaktadır. Diğer taraftan, yabancılar için çalışma müsaadesi alınması gerekmektedir. Kenya anayasasına göre; telafi ödemesi (tazminat) ödemesi yapılmadan özel mülk kamulaştırılmaz. Kenya, üye ülkelerdeki ticari olmayan riskleri garanti eden ve Dünya Bankasına bağlı olarak faaliyet gösteren Çok taraflı Yatırım Garanti Ajansına üyedir.

İhracata Yönelik Üretim Bölgelerinde (Export Processing Zones – EPS) faaliyet gösteren işletmelere; 10 yıllık vergi muafiyeti, bu sürenin bitiminde 10 yıl boyunca sabit oran (%25) üzerinden vergiye tabi olmak, damga vergisi ve KDV muafiyeti, ara malı girdilerinde sınırlamaya gitmeme, belli başlı sanayi düzenlemelerinden ve lisans uygulamasından muafiyet tanınması gibi yatırım teşvikleri sağlanmaktadır.

Söz konusu teşviklerin yanı sıra AGOA (Africa Growth and Opportunity Act) kapsamında tekstil, dokuma, geleneksel el sanatları ürünlerini ABD pazarına gümrük vergisiz olarak ihraç edebilme imkanı nedeniyle, bu bölgelerdeki yatırımcı sayısında artış sağlanmıştır.

4. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE VERGİLER

4.1 İthalat Rejimi

Kenya’da ithal ikameci politikaların terk edilerek (nispeten) daha dışa açık politika uygulamalarına geçilmesini müteakiben ihracat ve ithalat işlemlerinin basitleştirilmesi hedefine yönelik olarak tedbirler alınmıştır. İthalat lisans kontrolleri 1993 yılında kaldırılmakla birlikte ithalatta halen bazı onay ve bürokratik işlemler devam etmektedir. Sermaye olarak ithal edilen makina ve teçhizatın ithalatında onay mekanizması bulunmaktadır. Mevcut uygulamaya göre Kenyalı ithalatçılarca gerçekleştirilen ithalatlar Kenya’da iş yapma yetkisine haiz firmalarca garanti edilmelidir. Hayvan, bitki ve tohum ithalatları karantina hükümlerine tabidir.

29 Eylül 2005 tarihinden itibaren hükümet tüm mallarda yükleme öncesi uygunluk onay programı başlatmıştır. Yeni sisteme göre, Kenya standartlarına uygunluğunu gösterir uygunluk belgesine sahip olan malların ülkeye girmesine izin verilmektedir. Gümrük tarifeleri, ihtiyaç duyulan mal grupları ile WTO taahhütleri çerçevesinde şekillenmiştir.

Tüm ithalat işlemleri için aşağıdaki belgelere ihtiyaç vardır.

- İthalat Deklarasyon Formu (IDF)
- Yükleme öncesi gözetim firmasından alınan sonuç raporu
- İhracatçı firmadan alınan proforma fatura

İthalatı Yasak Mallar

- 1-Sahte ve standartlara uymayan paralar,
- 2-Pornografik yayınlar, filmler, poster ve malzemeler,
- 3-Beyaz fosfor kullanılarak üretilen kibritler,
- 4-Gerekli mercilerce etiketlenmemiş ya da markalanmamış eşyalar,

5-Tıp alanındaki bilimsel yayınlar, ya

da bu alanda hizmet veren kişilere yönelik bilgilendirici dokümanlar haricinde, herhangi bir alet ya da ilacın satışını arttırıcı amaçlı dokümanlar,

6-Benzoik anhidrit, salisilik asit, sağlığa zararlı kimyasalları içeren damıtılmış içkiler.

7-Harp silahları ile bunların aksamı, parça ve mermileri

8- Kenya'da yerleşik bir yerin adı, herhangi bir üreticinin ticari markası, ünvanı ve adresini içerecek şekilde imal edilmiş mallar.

İthal Kısıtlanmış Mallar

1- Göz yaşartıcı gaz, benzeri maddelerin ve bunların kullanılmasına yönelik araçların ithali ilgili Bakanlık onayına tabiidir.

2- Taşınabilir ispirotolu içkilerin ithalinde ilgili komisyondan izin alınması gerekmektedir. Komisyon en az dört sene tahta fıçılarda depolanan ve üretim ülkesinden onaylı imalat tarihini belirten sertifikaya sahip içkilere ithal izni verebilir.

Yasaklı ve kısıtlı mallar sıklıkla değiştirilebildiğinden aşağıda adresi verilen gümrük bölümü ile temasta yarar bulunmaktadır. Gümrük verilerinin hesaplanması ve tahsilinde yetkilidir.

Customs and Excise Department

Ministry of Finance

P.O.Box 40160, 00100 Nairobi Kenya

Tel: 254-20-310900 , Fax:254-20-341217

4.2 Tarifeler ve Diğer Vergiler

Kenya dış ticarete oldukça liberal bir çizgi içidedir.

Kenya'da uygulanmakta olan güncel vergilere aşağıdaki sekmeden erişilebilmektedir.

<http://www.revenue.go.ke/>

Tarife Dışı Engeller

İhracat Öncesi Denetim

Kenya Ticaret ve Sanayi Bakanlığınının 14 Haziran 1995 tarihli ve 227 sayılı Yasal Bildirisi çerçevesinde 1 Temmuz 1995 tarihinden itibaren Kenya'da ithal ürünlerin kalite denetimi başlamıştır. Hükümet tarafından daha sonraki tarihlerde çıkarılan yasal bildirimler tüm ithalatın Kenya standartlarına veya Kenya Standartlar Bürosu (KSB) tarafından kabul edilen diğer standartlara uyumunu zorunlu kılmaktadır.

KSB tarafından test edilen ve uygunluğu kabul edilmeyen ürünlerin Kenya'da satışına izin verilmemekte olup, sözkonusu ürünler menşe ülkelerine iade edilmektedir. Sözkonusu uygulama standart altı ürünlerin Kenya pazarına girişini engellemek amacıyla yürütülmektedir.

KBS 29 Eylül 2005 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere İhracat Öncesi Standartlara Uyumun Tasdiklenmesi uygulamasını başlatmıştır. KBS ihracat öncesi denetimin menşe ülkede

gerçekleştirilmesi amacıyla 15 Kasım 2008 tarihinden itibaren aşağıdaki gözetim ve denetim şirketlerine vekalet vermiştir.

4.3 Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar

Kenya Standartlar Bürosu, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı bünyesinde faaliyette bulunan, satılan, üretilen, ithal edilen ürünlerin uluslararası standartlara uygunluğunu kontrol eden bir birimdir. Yerel üretilen ve pazarlanan her malın büronun işaretini taşıması gerekmektedir.

Standartlar Bürosu ithal mallarının örnekleme yöntemiyle kontrolünü yapar, standarda uygun olmayan malların dağıtımını durdurmak yetkisine sahiptir. Mal cinsine göre standartlar konusunda ayrıntılı bilgiler büroya başvurularak elde edilebilir.

SGS Kenya, Bureau Veritas, Cotecna Inspection ve InterTek Services Kenya'daki standartlara uygunluk değerlendirme firmaları olup, tüm tüketim malları test hizmetleri ile (Cotecna Insp ve InterTek Services dışındakiler) sertifikalandırma da yapabilmektedir.

Kambiyo Rejimi

Ekim 1993'de piyasa ve Merkez Bankası döviz kurları serbest bırakılmıştır. Şubat 1994'de hükümet Kambiyo Kontrol Yasasındaki sınırlamaları kaldırarak daha liberal döviz ve kambiyo tedbirlerini ilan etmiştir. Yeni düzenlemeye göre bütün ihracatçıların döviz gelirlerini Kenya'daki ticari bankalarda tutmalarına izin verilmiştir. Bankalar da kendi adlarına döviz alıp satmaktadır.

Yapılan bu değişiklikler sonucu Kenyalılar döviz hesabı açabilmekte ve hükümet garantisi olmaksızın LIBOR faiz oranlarından olmak üzere off-shore piyasalardan borç alabilmektedirler. Yeni tedbirlerle Kenya'daki yabancı yatırımcılar yerel kredi imkanlarına kavuşmakta, turistler de harcamalarını, biletlerini döviz olarak ödeyebilmektedirler. Yeni yabancı yatırım gelirlerinin transferi üzerindeki sınırlamalar kaldırılmıştır. Bloke hesaplardaki fonların transferi yıllık 100.000 \$'a kadar ticari bankalar kanalıyla yapılabilmektedir. Turistler 100.000 KSh'ini yanlarında bulundurabilmektedirler.

5. DIŞ TİCARET

5.1 Genel Durum

Kenya'nın dış ticareti hızlı bir büyüme süreci yaşamaktadır. 2014 yılı itibariyle ihracat 6,1 milyar dolara ulaşırken ithalat 19,7 milyar dolardır.

5.2 Ülkenin Dış Ticareti- Milyon USD

Yıl	İhracat	İthalat	Denge	Hacim
2005	3.420	5.846	-2.426	9.266
2006	3.502	7.233	-3.731	10.735
2007	4.081	8.989	-4.908	13.070
2008	5.001	11.128	-6.127	16.129
2009	4.463	10.202	-5.739	14.665

2010	5.169	12.093	-6.924	17.262
2011	5.853	15.028	-9.175	20.881
2012	5.226	15.126	-9.900	20.352
2013	5.537	16.435	-10.898	21.972
2014	6.111	19.685	-13.574	25.796
2015	5.906	16.062	-10.156	21.968
2016	5.697	14.114	-8.417	19.811
2017	5.747	16.690	-10.943	22.437

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı

İhracatında Başlıca Ürünler (1.000 Dolar)

Ürün Kodu (GTİP)	Ürün Adı	Kenya İhracat 2015	Kenya İhracat 2016	Kenya İhracat 2017
Toplam		5.906.853	5.697.562	5.746.974
'0902	Çay	1.248.739	1.229.106	1.424.429
'0603	Buket yapmaya elverişli veya süs amacına uygun kesme çiçek ve çiçek tomurcukları	479.141	509.565	540.895
'2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	608.108	419.050	349.019
'0901	Kahve, kahve kabuk ve kapçıkları, içinde herhangi bir oranda kahve bulunup kahve yerine kullanılan ürünler	211.461	212.617	229.742
'2614	Titanyum cevherleri ve konsantreleri	96.101	108.906	133.452
'3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	108.882	130.935	111.757
'0804	Hurma, incir, ananas, avokado ve guava armudu, mango ve mangost (taze/kurutulmuş)	71.341	82.091	95.678
'2402	Tütün/tütün yerine geçen maddelerden purolar, sigarillolar ve sigaralar	97.055	86.417	91.057
'6203	Erkekler ve erkek çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, pantolon, tulum ve şort (yüzme kıyafeti hariç)	63.613	79.967	81.163

'7210	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde mamulleri, genişliği 600 mm veya daha fazla olanlar (kaplanmış olanlar)	75.165	83.506	79.315
'0802	Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	45.602	58.684	76.210
'2836	Karbonat; peroksikarbonat; amonyum karbomat içeren ticari amonyum karbonat	66.011	55.301	71.045
'3923	Plastiklerden eşya taşınmasına veya ambalajlanmasına mahsus malzeme, tıpa, kapak, kapsül ve diğer kapama malzemeleri	88.265	78.014	67.076
'0708	Baklagiller (taze/soğutulmuş)	78.177	75.816	65.798
'6204	Kadınlar ve kız çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, elbise, etek, pantolon etek, vb.(yüzme kıyafetleri hariç)	87.975	91.360	64.870
'0602	Diğer canlı bitkiler (kökleri dahil) çelikler, aşı kalem ve gözleri; mantar miselleri	47.904	45.933	54.308
'0709	Diğer sebzeler (taze/soğutulmuş)	90.385	58.714	53.860
'2008	Tarifenin başka yerinde belirtilmeyen meyve ve yenilen diğer bitki parçalarının konserveleri	75.552	62.126	52.722
'1511	Palm yağı ve fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	38.219	62.429	51.149
'1704	Kakao içermeyen şeker mamulleri (beyaz çikolata dahil)	56.045	48.333	49.336
'1404	Tarifenin başka yerinde yer almayan bitkisel ürünler	18.775	44.735	46.603
'3401	Sabunlar, yüzey aktif organik ürünler ve müstahzarlar	37.414	38.381	44.480
'2106	Tarifenin başka yerinde yer almayan gıda müstahzarları	25.379	35.695	42.665
'2615	Niyobyum, tantalyum, vanadyum, zirkonyum cevherleri vb. konsantreleri	27.483	32.899	41.680
'0710	Sebze, (pişirilmemiş veya buharda veya suda kaynatılmış) (dondurulmuş)	9.547	39.026	40.897
'2501	Tuz, saf sodyum klorür ve deniz suyu	47.799	42.748	39.094
'2401	Yaprak tütün ve tütün döküntüleri	54.823	50.460	37.892

'2523	Çimento	87.582	46.616	37.864
'1901	Malt hülasası; un, nişasta ve malt esaslı müstahzarlar	24.223	21.164	34.051
'2005	Diğer sebzeler (sirke/asetik asitten başka usulde hazırlanmış veya konserve edilmiş) (dondurulmamış)	25.024	28.458	32.854
'0713	Kuru baklagiller (kabuksuz) (taneleri ikiye ayrılmış)	54.574	82.076	31.945
'4907	Posta, damga vb. pullar; banknot, hisse senedi, çek defterleri, tahvil vb.	32.442	25.663	31.552

İthalatında Başlıca Ürünler (1.000 Dolar)

Ürün Kodu (GTİP)	Ürün Adı	Kenya İthalat 2015	Kenya İthalat 2016	Kenya İthalat 2017
Toplam		16.062.423	14.113.751	16.690.015
'2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	2.293.069	1.931.104	2.521.729
'1511	Palm yağı ve fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	432.421	475.399	587.617
'1701	Kamış/pancar şekeri ve kimyaca saf sakkaroz (katı halde)	139.352	199.954	575.281
'8703	Binek otomobilleri ve esas itibariyle insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar (yarış arabaları dahil)	548.391	473.514	502.668
'3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	489.439	486.821	434.693
'1001	Buğday ve mahlut	363.004	284.743	410.180
'1005	Mısır	85.911	35.881	389.222
'7208	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri (genişlik \geq 600 mm) (sıcak haddelenmiş) (kaplanmamış)	303.853	242.957	334.772

'8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	316.490	337.168	312.092
'1006	Pirinç	137.709	139.839	259.043
'8471	Otomatik bilgi işlem mak. bunlara ait birimler; manyetik veya optik okuyucular, verileri koda dönüştüren ve işleyen mak.	114.650	186.717	244.035
'8602	Diğer lokomotifler; lokomotif tenderler	41.160	0	196.902
'3105	Azot, fosfor ve potasyumun ikisini veya üçünü içeren mineral veya kimyasal gübreler	182.641	159.073	193.958
'3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	218.127	212.730	184.811
'7207	Demir veya alaşımsız çelikten yarı mamuller	143.643	121.865	181.954
'8606	Kendinden hareketli olmayan yük taşımaya mahsus demiryolu veya tramvay vagonları	46.711	1.909	177.767
'8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	366.295	201.018	173.191
'8429	Buldozerler, greyderler, toprak tesviye makinaları, skreyperler, mekanik küreyiciler, ekskavatörler, yol silindirleri vb	207.578	135.560	164.191
'4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	124.804	132.726	127.521
'6309	Kullanılmış giyim eşyası ve kullanılmış diğer eşya	102.637	126.661	126.289
'3808	Haşarat öldürücü, dezenfekte edici, zararlıları yok edici,sürgünleri önleyici, bitkilerin büyümesini düzenleyici ürünler	116.122	112.203	114.796

Kenya'nın ithalatında ilk üç sırada Çin, Hindistan ve Birleşik Arap Emirlikleri yer almakta; bu ülkeleri Suudi Arabistan, Japonya ve Güney Afrika Cumhuriyeti izlemektedir.

Başlıca Ülkeler İtibarı ile İthalat (1000 Dolar)

İhracatçı Ülkeler	2013	2014	2015	2016	2017
Toplam	16.394.469	18.386.137	16.062.423	14.113.751	16.690.015
Çin	2.117.409	2.819.063	3.260.723	3.326.482	3.777.573
Hindistan	2.998.426	3.006.286	2.576.996	2.025.621	1.648.554
Birleşik Arap Emirlikleri	1.362.721	1.175.648	915.639	902.250	1.337.969
Suudi Arabistan	480.981	641.006	570.772	682.659	1.108.501
Japonya	972.118	983.486	896.898	812.195	789.980
Güney Afrika	821.211	727.017	623.792	491.551	598.531
Amerika Birleşik Devletleri	667.463	1.913.383	1.278.723	473.504	556.793

Endonezya	522.993	552.920	469.323	447.168	549.870
Almanya	435.284	539.304	483.492	427.301	415.784
Uganda	186.780	198.054	227.865	189.928	406.722
Rusya Federasyonu	269.176	262.657	290.874	239.189	350.014
Mısır	297.287	289.832	263.249	296.028	342.197
İngiltere	552.973	534.844	437.823	330.161	290.729
Brezilya	181.175	69.306	71.012	43.056	268.832
Fransa	241.198	256.401	214.951	213.754	260.318
Pakistan	181.679	205.087	187.984	179.021	246.672
İtalya	236.014	226.545	231.895	233.980	216.535
Meksika	19.161	17.883	24.379	22.761	204.385
Tayland	147.155	142.344	131.369	118.888	203.072
Hollanda	287.824	213.389	208.943	162.711	188.932
Malezya	108.555	126.057	107.492	121.480	172.892
Kore	284.139	329.685	193.379	140.065	170.143
Tanzanya	135.464	208.559	173.314	126.241	166.164
Türkiye	163.281	114.886	139.823	130.793	155.491
Belçika	151.637	149.207	151.744	133.113	148.635
İran	28.266	43.091	38.083	60.502	127.465
Tayvan	142.870	176.527	126.335	121.232	114.275
Svaziland	63.126	63.503	73.176	63.010	108.584
İspanya	97.132	142.780	114.488	108.738	103.473

6. PAZAR İLE İLGİLİ BİLGİLER

Hava, Deniz ve Kara Ulaşım, Bölgesel Depolama Olanakları

Kenya ile Türkiye arasındaki mal taşımacılığı deniz yolu ile yapılmaktadır. Kenya'da Mombasa Limanına kadar gelen mallar Nairobi'ye kara ve demiryolu ile taşınmaktadır. Bununla beraber, Kenya limanı gibi Doğu Afrika limanlarına direkt ve düzenli gemi seferlerinin olmaması ihracatı zorlaştırmaktadır. Ancak, bu ülkeler ile ekonomik ve ticari ilişkilerin geliştirilmesi yönünde uygulamaya başlanmış bulunan faaliyetlerin sonucu olarak ülkemiz ile bu ülkeler arasındaki mal ticaretinin önümüzdeki dönemlerde gözle görülür ölçüde artmaya başlaması ile düzenli gemi seferlerinin başlaması beklenmektedir.

7. TÜRKİYE İLE TİCARET

Genel Durum

Türkiye - Kenya Dış Ticaret Değerleri (1.000 \$)

Yıl	İhracat	İthalat	Denge	Hacim
2000	7.976	2.671	5.305	10.647
2001	10.441	3.035	7.406	13.476
2002	8.082	2.027	6.055	10.109
2003	13.134	1.992	11.143	15.126
2004	17.837	1.600	16.237	19.437
2005	50.600	1.722	48.877	52.322

2006		85.419	3.990	81.429	89.409
2007		98.044	12.328	85.716	110.373
2008		233.052	12.575	220.476	245.627
2009		70.623	5.813	64.810	76.435
2010		86.357	13.378	72.979	99.735
2011		199.203	14.749	184.454	213.952
2012		138.032	17.877	120.155	155.909
2013		129.604	14.960	114.644	144.564
2014		118.157	15.734	102.423	133.891
2015		131.264	13.241	118.023	144.505
2016		127.769	13.163	114.606	140.932
2017		152.278	17.114	135.164	169.392
2017	(1-9)	119.575	11.141	108.434	130.716
2018	(1-9)	112.150	15.332	96.818	127.482

Kaynak: TÜİK

Türkiye'nin Kenya'ya İhracatında Başlıca Ürünler (1000 Dolar)

<i>Türkiye'nin Kenya'ya İhracatında Başlıca Ürünler (1000 Dolar)</i>	Ürün Adı	İHRACAT		
		2015	2016	2017
Ürün Kodu				
Toplam		131.265	127.770	152.280
'3102	Azotlu mineral veya kimyasal gübreler	4.445	19	20.854
'8901	Yolcu gemileri, gezinti gemileri, feribotlar, yük gemileri, mavnalar ve insan veya yük taşımaya mahsus benzeri gemiler	0	0	9.806
'1902	Makarnalar ve kuskus	4.315	7.598	7.827
'8437	Tohum, hububat, kuru baklagilleri temizleme, tasnif	10.090	4.081	5.899

	etme ayıklama ve öğütmeye mahsus makina ve cihazlar			
'9999	Tarifenin başka yerinde belirtilmeyen	2.509	2.577	5.554
'9619	Hijyenik havlular ve tamponlar, bebek bezleri ve benzeri hijyenik eşya	9.332	7.034	5.188
'8516	Elektrikli su ısıtıcıları, elektrotermik cihazlar, ortam ısıtıcıları, saç ve el kurutucuları, ütüler, rezistanlar	3.285	3.252	3.996
'8708	Karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar	3.425	2.963	2.905
'3808	Haşarat öldürücü, dezenfekte edici, zararlıları yok edici,sürgünleri önleyici, bitkilerin büyümesini düzenleyici ürünler	2.367	2.010	2.594
'7311	Demir veya çelikten sıkıştırılmış veya sıvı hale getirilmiş gazlar için kaplar	463	1.315	2.504
'5702	Dokunmuş halılar ve dokumaya elverişli maddelerden diğer yer kaplamaları	2.550	2.310	2.401
'1101	Buğday unu/mahlut unu	4.647	1.971	2.388
'8479	kendine özgü bir fonksiyonu olan diğer makineler ve mekanik cihazlar	451	146	2.342
'8515	Elektrik, lazer, ışık,işın, ultrasonik vb yollarla lehim-kaynak makina ve cihazları; metal püskürtme makina ve cihazları	190	1.021	2.227

Kaynak: TÜİK

Türkiye'nin Kenya'dan İthalatında Başlıca Ürünler (1000 Dolar)

Türkiye'nin Kenya'dan İthalatında Başlıca Ürünler (1000 Dolar)	Ürün Adı	İTHALAT		
		2015	2016	2017
Ürün Kodu				
Toplam		13.241	13.164	17.114
'0902	Çay	5.227	5.338	6.402
4104	Sığır (buffalo dahil) ve at cinsi hayvanların dabalıanmış veya crust (arakurutmalı) post ve derileri	915	1.941	2.565
'2401	Yaprak tütün ve tütün döküntüleri	1.016	479	1.970
'7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	0	0	1.519
'1209	Ekim amacıyla kullanılan tohum, meyve ve sporlar	2.999	2.560	1.119
'0603	Buket yapmaya elverişli veya süs amacına uygun kesme çiçek ve çiçek tomurcukları	1.264	1.025	859
'0602	Diğer canlı bitkiler (kökleri dahil) çelikler, aşı kalem ve gözleri; mantar miselleri	487	551	751
'0901	Kahve, kahve kabuk ve kapçıkları, içinde herhangi bir oranda kahve bulunup kahve yerine kullanılan ürünler	209	211	514
'8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	0	0	202
4113	Diğer hayvanların dabalama veya ara kurutmadan sonra ileri derecede hazırlanmış deri ve köseleleri	0	24	186

4106	Diğer hayvanların dabalınmış veya crust (ara kurutmalı) post ve derileri	4	240	151
0106	Canlı diğer hayvanlar	0	6	124
0804	Hurma, incir, ananas, avokado ve guava armudu, mango ve mangost (taze/kurutulmuş)	102	13	120

Kaynak:TÜİK

8. İŞADAMLARININ PAZARDA DİKKAT ETMESİ GEREKEN HUSUSLAR

Pasaport ve Vize İşlemleri

Umuma Mahsus Pasaport hamilleri vizeye tabidir. Vizelerini Kenya sınır kapılarında alabilmektedir. Diplomatik, Hizmet ve Hususi Pasaport hamilleri ise, anılan ülkeye yapacakları seyahatlerinde vizeden muafır.

Resmi Tatiller ve Çalışma Saatleri

Ofis çalışma saatleri 08.00- 17.00 arası olup, 13.00-14.00 arası öğle tatilidir. Bankalar 09.00-15.00 arasında çalışmaktadırlar. Perakende satış yapan dükkanlar 09.00-18.00 arası açıktır.

Aşağıdaki liste resmî tatil günleri göstermektedir. Bu tarihlerde kamu/özel kurum ve kuruluşlarının tamamı kapalıdır.

- Yeni Yıl 1 Ocak
- Uğurlu Cuma Nisan (günü değişir)
- Paskalya Pazartesi Nisan (günü deęişir)
- İşçi Günü 1 Mayıs
- Midaraka Günü 1 Haziran
- Moi Günü 10 Ekim
- Kenyatta Günü 20 Ekim
- Bağımsızlık Günü 12 Aralık
- Noel Yortu Günü 25 Aralık
- Noel Ertesi 26 Aralık

Ulaşım

Türk Havayolları (THY) ve Kenya Havayolları arasında imzalanan anlaşma uyarınca, Kenya Havayolları tarafından 1 Ağustos 2006 tarihinde Nairobi-İstanbul-Nairobi seferleri başlatılmış olup, anılan havayolu İstanbul seferlerini 1 Ekim 2007 tarihinde durdurmuştur. Fakat THY İstanbul-Nairobi seferlerine 2009 yılı Nisan ayında yeniden başlamıştır.

Sağlık

1990'lı yıllarda, hükümetin sağlık sektörüne tahsis ettiği kaynaklardaki azalma neticesinde özel sektör yatırımları artmıştır. Nüfusun büyük çoğunluğunun özel sağlık harcamalarını karşılayamayacak kadar fakir olmasına rağmen, özel sektörün yatırımları devam etmektedir.

Kenya'nın sağlık sektörü de uzun vadeli bütünsel kalkınma programı "Kenya Vizyonu 2030" programı ile yönlendirilmektedir. Bu program içinde hayat standardının iyileştirilmesi ve sağlık ile ilgili konular da önemli hedefler ve reformlar içermekte ve MDG (Millenium Development Goals) ile de örtüşmektedir. Buna göre sağlık alanında adaletli ve imkanlar ölçüsünde maliyetleri karşılanabilecek en kaliteli sağlık sistemi yerleştirilmesi hedeflenmektedir. Bu amaçla, sağlık sisteminin altyapısının yeniden canlandırılması, sağlık hizmetlerinin halka ulaştırılması ve hizmet bedeli ödeme finansman araçlarının daha etkin şekilde geliştirilmesine yönelik projeler yürütülmektedir.

Stratejik olarak da merkezîyetçi olmayan bir sağlık sistemine yönelinmiştir. Bu strateji mali fonların bölgelere kaydırılmasını ve Bakanlığın da daha ziyade politika ve araştırma konularına eğilmesini amaçlamaktadır. Özel sektörün de katkısı ile Kenya bölgesinde de sağlık hizmetleri konusunda tercih edilir bir ihtisas sağlık sistemi kurmaya yönelmiştir. Bu amaçla ülke sağlık turizmüne de yönelmiş olup, özel sektörün de bu alanda ortak yatırımları desteklenmektedir. Ayrıca sağlık sisteminden faydalanabilen kesimin dışında kalmış olanlar için de erişim imkanlarının temin edilmesi programa alınmıştır.

Stratejik amaçlara ulaşabilmek için planlanan reformlar içinde özel sektör yatırımları ile halkın sağlık hizmetlerinin gelişimine yönelik faaliyetlere daha katılımcı olması öngörülüp, Kenya Vizyonu 2030 hedefleri için 5'er yıllık orta vade gelişim reformları uygulanmaktadır.

Pek çok Afrika ülkesinde olduğu gibi Kenya'da da HIV/AIDS ciddi bir problemdir. HIV/AIDS hastaları hastane yataklarının büyük bir bölümünü işgal etmekte olup, ulusal sağlık sisteminin önemli bir kısmını oluşturmaktadır. HIV/AIDS aynı zamanda ortalama yaşam süresinin de azalmasında önemli bir rol oynamıştır. HIV/AIDS hastalığının yanı sıra, sıtma da ülkede bir numaralı öldürücü hastalık olma özelliğini korumaktadır.

Günümüzde yaygınlaşması kontrol altına alınarak azalmaya başladığı düşünülen AIDS/HIV virüsünün aslında azalmaktan ziyade durgunluk sürecinde olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca tüberküloz da önemli hastalıklar arasında yeniden ortaya çıkmıştır. Ayrıca Rift Vadisi Ateşi ve kolera Kenya'da yaşayan nüfusun sağlığını tehdit etmektedir. Sağlık hizmetlerinden faydalanabilmenin önündeki en büyük engel yoksulluk olarak belirtilmektedir.

İklim

Kıyı kesimlerdeki sıcaklık 20 C – 32 C arasında değişirken, deniz seviyesinden 1500 metre yükseklikteki iç kesimlerde sıcaklık 7 C – 27 C arasında değişmektedir.

Genelde bahar havası hüküm süren ülkeyi ziyaret eden işadamlarının her mevsim ani yağışlar için gerekli giysileri yanlarında bulundurmaları yararlı olur.

Resmî görüşmelerde takım elbise ve şık bir kıyafet muhatap olunan kişiyi etkileyen önemli bir faktördür.

9-KENYA OTOMOTİV SEKTÖRÜ

Otomotiv İthalatı¹ (1000 USD)

(2012): 1,134,507

(2013): 1,320,588

(2014): 1,477,496

(2015): 1,611,498

(2016): 1,138,958

(2017): 1,114,172

Kenya otomotiv ithalatı 2017 yılı itibariyle yaklaşık 1.1 milyar USD'dir. Ülkenin otomotiv ithalatında önemli payı olan ülkeler sırasıyla Japonya, Çin, Hindistan ve Güney Afrika'dır.

Başlıca İthalat Ürünleri-Milyon USD (2014): Binek otomobiller (502), Eşya Taşımaya Mahsus Motorlu Taşıtlar (173), Traktörler (110), Otomotiv Yan Sanayi Ürünleri (110), Motosikletler (110)

Kenya'nın otomotiv ürünleri ithalatına uyguladığı gümrük vergileri ana sanayinde en fazla %25, yan sanayinde ise en fazla %10'dur.

MFN ülkelerine Gümrük vergisi oranları:

8703: %0-%25

8704: %0- %25

8708: %0-%10

8711: %0-%25

TİM verilerine göre yıllar içerisinde Kenya'ya yönelik Otomotiv ihracatımız- USD

2013 : 7.135.620

2014: 8.492.650

2015: 6.205.885

2016: 8.360.133

¹ 87 faslı baz alınmıştır.

2017: 7.615.884

2018: 9.319.896

TİM verilerine göre ülkemizin Kenya'ya yönelik otomotiv ihracatı ortalama 7-9 milyon USD civarında seyrederken, Kenya'ya otomotiv ihracatımızın büyük bölümü yan sanayi ürünlerinden oluşmaktadır. Diğer önemli ihraç kalekimizi eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar oluşturmaktadır.

Kenya Yıllara Göre Motorlu Araçlar Pazarı

2012	9.500
2013	13.000
2014	13.500
2015	14.100
2016	10.600
2017	11.886

Kaynak: OICA

Kenya motorlu araçlar pazarı 2015 yılına kadar düzenli bir şekilde artarak 14.000 adedin üzerine kadar çıkmış, 2016 yılında ise 10.600 adede gerilemiştir.

Kenya Motorlu Araçlar Parkı (1000 adet)

2011	1.018
2012	1.089
2013	1.175
2014	1.283
2015	1.381

Kaynak: OICA

Kenya motorlu araç parkı 2015 yılı itibariyle yaklaşık 1.4 milyon adettir ve ülkede her 1000 kişiye düşen motorlu araç sayısı 30'dur. Karşılaştırma yapılabilmesi açısından bu rakam Mısır'da 63, Fas'ta 104, Nijerya'da 21, Kamerun'da 15'tir.

Kenya 50 milyona yaklaşan nüfusu, 2016 yılına kadar düzenli olarak büyüyen motorlu taşıtlar pazarı, 1.5 milyar USD civarındaki otomotiv ithalatı ve 1.5 milyon adede yaklaşan motorlu araç parkı ile Afrika kıtası için değerlendirilebilecek pazarlar arasında yer almaktadır.

İhracat Potansiyelimiz²

Sektör	GTİ P	Potansiyel Ürün	Ülkenin Toplam İthalatı 2017 (milyon dolar)	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı 2017 (milyon dolar)	Türkiye'nin Toplam İhracatı 2017 (milyon dolar)	Dünya İthalatında Ülkenin Payı 2017 (%)	Türkiye'nin Ülkeye İhracatındaki Değişim 2016-17 (%)	Ülkenin Toplam İthalatındaki Değişim 2016-17 (%)*	2017 Yılı İtibariyle Ülke İthalatında İlk 5 Ülke ve Pazar Payı (%)	Ülkenin Türkiye'ye ve Rakip Ülkelere Uyguladığı Gümrük Oranları
Petrol Ürünleri	2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	2.521	0,532	3.671	0,4	8,5	30	Hindistan (%79,4) Malezya (%8,6) Hollanda (%3,9) Singapur (%1,7) Umman (%1,4) Türkiye (%0)	Hindistan (%1,6) Malezya (%1,6) Hollanda (%1,6) Singapur (%1,6) Umman (%1,6) Türkiye (%1,6)
Ambalaj Malzemeleri	3923	Plastiklerden eşya taşınmasına veya ambalajlanmasına mahsus malzeme, tıpa, kapak, kapsül ve diğer kapama malzemeleri	29,3	0,413	889,4	0,1	75	17	Çin (%41,6) Uganda (%25,9) Hindistan (%9,8) G, Afrika (%3,1) Hollanda (%2,4) Türkiye (%2,1)	Çin (%22,8) Uganda (%0) Hindistan (%22,8) G, Afrika (%22,8) Hollanda (%22,8) Türkiye (%22,8)
Otomotiv Ana ve Yan Sanayi	4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	127	1,5	1.147	0,2	-21	-3,9	Çin (%67,8) Hindistan (%8,5) G, Afrika (%4,5) Tayland (%4,2)	Çin (%17,3) Hindistan (%17,3) G, Afrika (%17,3) Tayland (%17,3)

² T.C. Ekonomi Bakanlığı web sitesinden alınmıştır.

									Japonya (%3,2) Türkiye (%0,9)	Japonya (%17,3) Türkiye (%17,3)
Kağıt ve Karton Ürünleri	4818	Tuvalet kağıtları, kağıt havlu, mendil, kumaş, masa örtüsü, kağıt mendiller vb,	7,8	0,897	98,7	0,3	-23	23	Çin (%74,5) Türkiye (%13,5) Macaristan (%5,2) G, Afrika (%1,4) Hindistan (%1)	Çin (%25) Türkiye (%25) Macaristan (%25) G, Afrika (%25) Hindistan (%25)
Kumaş	5407	Sentetik filament iplikten dokunmuş kumaşlar	33,9	0,038	816,8	0,7	-69	16	Çin (%86,5) Hindistan (%8,8) Tayland (%2,5) Tayvan (%1,1) Etiyopya (%0,5) Türkiye (%0)	Çin (%25) Hindistan (%25) Tayland (%25) Tayvan (%25) Etiyopya (%2,5) Türkiye (%25)
Kumaş	6006	Diğer örme mensucat	60	0,071	828,3	0,4	610	14,9	Çin (%61,6) Tayvan (%33,5) Hong Kong (%2,6) Hindistan (%0,9) Uganda (%0,6) Türkiye (%0,1)	Çin (%25) Tayvan (%25) Hong Kong (%25) Hindistan (%25) Uganda (%0) Türkiye (%25)
Hazır Giyim	6104	Kadın ve kız çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, etek, pantolon, tulum ve şort (örme)(yüzme kıyafeti hariç)	0,984	0,033	1.161	0,5	-38	41	Çin (%99,2) G, Afrika (%0,4) Almanya (%0,1) Tayland (%0,1) Hindistan (%0,1) Türkiye (%0)	Çin (%25) G, Afrika (%25) Almanya (%25) Tayland (%25) Hindistan (%25) Türkiye (%25)

Hazır Giyim	6110	Kazak, süveter, hırka, yelek vb, eşya (örme)	3	0,588	1.795,8	0,1	141	38	Çin (%95,5) Türkiye (%3) G, Afrika (%0,4) Hindistan (%0,3) Almanya (%0,3)	Çin (%25) Türkiye (%25) G, Afrika (%25) Hindistan (%25) Almanya (%25)
Hazır Giyim	6203	Erkekler ve erkek çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, pant., tulum ve şort (yüzme kıy.hariç)	12	0,527	1.419,5	0,3	146	57	Çin (%95,2) Hindistan (%1,8) G, Afrika (%0,6) Tayland (%0,6) Türkiye (%0,5)	Çin (%25) Hindistan (%25) G, Afrika (%25) Tayland (%25) Türkiye (%25)
Hazır Giyim	6204	Kadınlar ve kız çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, elbise, etek, pantolon etek, vb.(yüzme kıyafetleri hariç)	15,7	0,596	2.475	0,5	1822	166	Çin (%97,3) Hindistan (%1,1) Tayland (%0,8) G, Afrika (%0,3) Türkiye (%0,2)	Çin (%25) Hindistan (%25) Tayland (%25) G, Afrika (%25) Türkiye (%25)
Demir Çelik	7208	Demir veya alaşimsız çelikten yassı hadde ürünleri (genişlik >= 600 mm)	334	0,114	1.417,7	0,7	-42	38	G, Afrika (%47,3) Japonya (%43) Hindistan (%4,4) G, Kore (%4) Çin (%0,5) Türkiye (%0,2)	G, Afrika (%1,3) Japonya (%1,3) Hindistan (%1,3) G, Kore (%1,3) Çin (%1,3) Türkiye (%1,3)
Demir Çelik	7308	Demir veya çelikten inşaat	112	2	1.047	0,3	-52	-27	Çin (%39,8) Hindistan (%27,6) İspanya (%13,5)	Çin (%21,5) Hindistan (%21,5) İspanya (%21,5)

		aksamı,							Y, Zelanda (%4,5) G, Kore (%3,2) Türkiye (%2,9)	Y, Zelanda (%21,5) G, Kore (%21,5) Türkiye (%21,5)
Elektrikli makineler ve kablolar	8504	Elektrik transformatörleri, statik konvertörler (örneğin; redresörler) ve endüktörler	77	0,6	728	0,1	-39	-37	Çin (%38,5) Hindistan (%35,2) Macaristan (%3,3) Sri Lanka (%3,2) Hong Kong (%2,6) Türkiye (%1,4)	Çin (%0,5) Hindistan (%0,5) Macaristan (%0,5) Sri Lanka (%0,5) Hong Kong (%0,5) Türkiye (%0,5)
Elektronik	8528	Monitörler ve projektörler, televizyon alıcı cihazları	62	0,036	1.471	0,1	-20	0	Çin (%80,1) G, Kore (%8,3) Uganda (%2,4) Tayland (%2,4) ABD (%1,5) Türkiye (%0,1)	Çin (%10,2) G, Kore (%10,2) Uganda (%0) Tayland (%10,2) ABD (%10,2) Türkiye (%10,2)
Elektrikli Makineler ve Kablolar	8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	94	0,636	1.921	0,1	-47	-22	Çin (%77) Hindistan (%8,7) Hollanda (%3,2) Singapur (%1,2) İspanya (%1,1) Türkiye (%0,9)	Çin (%22,8) Hindistan (%22,8) Hollanda (%22,8) Singapur (%22,8) İspanya (%22,8) Türkiye (%22,8)

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

KAYNAKLAR

Türkiye İstatistik Kurumu: www.tuik.gov.tr

International Organization of Motor Vehicle Manufacturers: <http://www.oica.net/>

Uludağ İhracatçı Birlikleri: www.uib.org.tr

T.C. Ekonomi Bakanlığı: <http://www.ekonomi.gov.tr/>

Türkiye İhracatçılar Meclisi: www.tim.org.tr

ITC Trade Map: <http://www.trademap.org/>

European Commission Market Access Database: <http://madb.europa.eu/madb/indexPubli.htm>